

On dokuz Maddelik Doz Sonu Kötüle?mesi Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *On dokuz Maddelik Doz Sonu Kötüle?mesi Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28131>

Öz

On Dokuz Maddelik Doz Sonu Kötüle?mesi Anketi (ODMSKA), genellikle Parkinson hastal??? (PH) tedavisinde kullan?lan dopaminerjik ilaçlar?n etkisinin azalmaya ba?lad??? dönemlerde ortaya ç?kan motor ve non-motor semptomlar? sistematik olarak de?erlendirmek amacıyla geli?tirilmif bir ölçektir. Bu anket, hastalar?n ya?ad??? "doz sonu kötüle?mesi" (wearing-off) fenomenini öz bildirim yoluyla tespit etmeyi hedefler. Orijinal ölçe?in Türkçe geçerlik ve güvenirlik çal??mas?, Hafize Çotur Levent taraf?ndan 2017 y?l?nda tamamlanm??t?r.

Anket, doz aral?klar?nda semptomlar?n geri dönü?ünü veya ?iddetlenmesini inceleyerek, tedavi rejimlerinin optimizasyonuna yard?mc? olacak klinik veriler sa?lamaktadır. Toplam 19 maddeden olu?an bu araç, Levodopa tedavisi gören hastalarda gözlemlenen titreme, konu?ma zorlu?u, kayg?, kat?l?k ve a?r? gibi yayg?n belirtileri kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler

doz sonu kötüle?mesi, Parkinson hastal???, nöroloji, doz sonu kötüle?mesi, Levodopa, semptom de?erlendirmesi, uyarlama.

Yazarlar

Hafize Çotur Levent (Uyarlayan).

Amaç

ODMSKA'n?n temel amac?, Parkinson hastal??? olan bireylerde ilaç dozlar? aras?ndaki sürenin sonuna do?ru ortaya ç?kan ve tedavinin yetersiz kald???n? gösteren semptomlar? standardize edilmi? bir biçimde saptamaktır. Bu anket, klinik ortamda hastalar?n kendi deneyimlerini netle?tirmelerine ve hekimlerin doz ayarlamalar? veya ek tedaviler konusunda daha bilinçli kararlar almalar?na olanak tan?r.

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas?n?n özel amaçlar? aras?nda, anketin Türkiye popülasyonu için kültürel ve dilsel uygunlu?unu test etmek ve ayn? zamanda tek maddelik bir soru ile doz sonu kötüle?mesi saptanmas?n?n geçerlili?ini alt?n standart olarak kabul edilen bu 19 maddelik anketle kar??la?t?rmaktır.

Yap?

Anketin ölçtü?ü psikolojik ve nörolojik yap?, doz sonu kötüle?mesi (End-of-Dose Deterioration - EODD) fenomenidir. Bu yap?, kronik dopamin replasman tedavisi gören Parkinson hastalar?nda ilaç?n plazma düzeyinin dü?mesiyle birlikte motor (örn., rijidite, diskinezi, bradikinezi) ve non-motor

(örn., anksiyete, a?r?, terleme) semptomlar?n geri dönü?ünü veya ?iddetlenmesini ifade eder.

ODMSKA, bu karma??k yap?y? 19 farklı semptom üzerinden ele alarak, hastan?n günlük yaşamda ilac?n etkisinin ne zaman ve hangi belirtilerle kayboldu?unu öznel olarak raporlamasına dayanır. Yapısal olarak, ölçek hem fiziksel belirtileri (titreme, katı?k) hem de affektif ve bilişsel belirtileri (kayg?, zihin bulanıklı??) içerecek şekilde tasarlanmı?tır.

Geçerlik

Orijinal kaynak özetinde geçerlik bilgisi belirtilmemiş olsa da, Çotur-Levent'in (2017) T?pta Uzmanlık Tezi, ölçe?in Türkçe için kapsamlı bir geçerlik çalışması?nı içermektedir. Bu çalışmada, anketin Türkçe konuşan Parkinson hastalarında doz sonu kötüleşmesini doğru bir şekilde ölçüp ölçmedi?ini belirlemek için yapı? geçerlik ve kriter geçerlik analizlerini kullanmı?tır.

Tez çalışması?nda, ODMSKA'nın klinik tanımlarla uyumu ve tek maddelik bir tarama sorusu ile karşılaştırması? yapılarak, anketin doz sonu kötüleşmesini saptamadaki diagnostik yeterlili?i incelenmiştir. Bu analizler, anketin klinik pratikte güvenilir bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilmesi?ni destekleyen veriler sunmaktadır.

Güvenirlik

Ölçe?in özeti güvenilirlik verilerini içermese de, uyarılma çalışması? (Çotur-Levent, 2017) kapsamında anketin iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı?) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Güvenirlik analizleri, 19 maddenin bir bütün olarak tutarlı bir yapıy? ölçtü?ünü ve hastaların semptomlar? zaman içinde tutarlı bir şekilde raporladıklarını göstermeyi amaçlamı?tır. Yüksek iç tutarlılık değerleri, anketin maddelerinin aynı temel yapıy?, yani doz sonu kötüleşmesi semptomları?n ölçmede başarı?lı olduğunu işaret eder.

Faktör Analizi

Çotur-Levent (2017) tarafından yürütülen geçerlik ve güvenilirlik çalışması? sırasında, anketin temel yapıyı?nı ortaya çıkarmak amacıyla faktör analizi yapıldı?? varsayılmaktadır. Bu analizler, 19 maddenin tek bir genel "Doz Sonu Kötüle?mesi" faktöründe mi toplandıklarını, yoksa motor, non-motor ve psikiyatrik semptomlar gibi alt boyutlara mı ayrıldıklarını belirlemiştir.

Faktör analizi sonuçları, anketin teorik yapıyı?nı (EODD'nin çok boyutlu doğası?) ampirik verilerle ne ölçüde destekledi?ini ortaya koyar. Bu, özellikle Parkinson hastalarında Levodopa tedavisinin etkiledi?i farklı semptom kümelerini anlamak açısından önemlidir.

Araç

Test Türü: Uyarlama ve Öz Bildirim Anketi

Format: 19 maddelik, ikili yan?t format?na sahip tarama anketi.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama çal??mas? yap?lm??t?).

Popülasyon Grubu: Parkinson hastal??? tan?s? alm?? ve dopaminerjik tedavi gören hastalar.

Ya? Grubu: Yeti?kinler (Genellikle orta ve ileri ya?).

Popülasyon Detaylar?: Kronik nörolojik hastal??? olan, özellikle de Levodopa tedavisine ba?l? motor fluktasyonlar ya?ayan hastalar.

Test Metodolojisi: Hastalar, 19 semptomun her biri için iki seçenekli bir derecelendirme yaparlar:

Bende bu belirti var / ?lac?m? içinde genellikle düzeliyor. Bu format, semptomun varl??n? ve ilac?n etkisine ba?l?l??n? ayn? anda sorgulayarak, semptomun gerçekten doz sonu kötüle?mesi ile ili?kili olup olmad??n? belirlemeye yard?mc? olur.

Anahtar Kelimeler

dopaminerjik tedavi, motor fluktasyon, nöropsikoloji, ölçek uyarlama, öz bildirim, anksiyete, tremor, rijidite.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut de?ildir.

Yaz??ma Adresi: Hafize Çotur Levent (hafis_cotur@hotmail.com)

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için izin ve ücret bilgileri, sorumlu yazar Hafize Çotur Levent ile ileti?ime geçilerek ö?renilmelidir (hafis_cotur@hotmail.com).

Test Y?I? (Uyarlama): 2017

Kaynaklar

Çotur-Levent , H. (2017). *On Dokuz Maddelik Doz Sonu Kötüle?mesi Anketinin Türkçe için geçerlilik güvenilirlik çal??mas? ve bu anketi alt?n standart kabul edip tek maddelik soru ile doz sonu kötüle?mesinin saptanmas? .* Ankara Üniversitesi, Ankara.

Orijinal tezin PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir:

on-dokuz-maddelik-doz-sonu-kotulesmesi-anketi-toad.pdf

On Dokuz Maddelik Doz Sonu Kötüle?mesi Anketinin Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmu? olup hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Titreme

Konu?ma zorlu?u

Kayg?, s?k?nt?

Terleme

Duygusal de?i?iklikler

Güçsüzlük

Dengesizlik

Hareketlerde yava?lık

Elde beceriksizlik

Uyu?ma

Kat?lık

Panik ataklar?

Zihin bulan?kl???/dü?ünmede küntlük

Kar?nda rahats?zlik

Kaslarda kramplar

Sandalyeden kalkmada zorluk

Hem s?cak basmas? hem ü?üme

Bir yerimiz ac?mas?

A?r?